

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

- I. Dolosa Osiandri machinatio in nouo dogmate publicando, concio in
Lutherum contraque confeßionis libertatem, & Biblia germanica,
ite[m]q[ue] eius de Lutheranis gloriatio.

'ANNO
1529.

546

VITA ET RES GESTAE
CAPVT II.

- I. *Dolosa Osiandri machinatio in nouo dogmate publicando, contio in Lutherum contraque confessionis libertatem, & Biblia germanica, itēq; eius de Lutheranis gloriatio.*
- II. *Fuga Osiandri in Borussiam ob repudiatum Interim.*
- III. *Colloquium cum Staphylo, à quo erroris & mendacij conuictus Osiander.*
- IV. *Principem inficit & consiliarios aliquot, qui mox omnes partim capite plexi, partim diuinitus puniti interierunt. vbi & vide propagationem pestiferi dogmatis & hostes eius.*
- V. *Consiliarij principis pleriq; ab Osiandro auersi, imprimis verò Fridericus Staphylus ad Ecclesiam Catholicam sese recipiens.*

I. **C**AETERVM quo tempore primum hoc Cilli commentum suggesserit, Sathan, incertum est, nisi quod post Augustana Comitia factum constat; & quidem ante Synodum illam, quam Lutherani ad sopiendas inter se controuersias anno 1537. Smalcaldiaē celebrarunt. Sub id tempus Osiander semen animo iam concepisse videtur nouae illius haereseos, quā postmodum in Borussia an. 1549. Octob. mēse professione publica, velut maturum partum in lucē edidit. Interea presit animo fouitq; haustum virus: Et quanquam publicè nihil moliebatur; quod patronum non inueniret satis potentem, sub cuius praedio

Osiandri
dolosa ma-
chinatio in
dogmate
suo publi-
cando.

fidio conceptum foetum eniteretur; continere se tamen non potuit, ut erat animi perquam impotentis, quin per occasionem proderet secretum, quod animo recoditum gerebat.

Contigit an. 1537. cum Smalcaldiae Synodus haberetur, de qua diximus, ut Lutherus pro concione dictum quoddam explicaret D. Ioannis ex epistola 1. cap. 4. & delapsus ad dogma de iustificatione, quam ipse commentus est imputatiuam iustitiam pro genio suo prolixius inculcaret. Incidit paulo post in grauisimum morbum, in quo de vita ipsius desperatum fuit. Osiander hanc occasionem nactus conscendit cathedram, atque hoc imprimis egit in concione praesentibus Theologis Lutheranis, ut Lutheri sententiam de inhabitante per gratiam Christo refelleret. Non expressit ille quidem Lutheri nomen, sed ita tractauit materiam istam, ut qui Lutherum prius audierant, facile intelligerent eum fugillari. Inter differendum haec illi vox erupit: Christus, inquit, habitat in nobis essentialiter. Videbant, qui praesentes erant concionatores, quorsum haec spectaret assertio. Sed res tum quidem dissimulata fuit; quod in illa Synodo hucusque dissidiorum, quae iam tum inter euangelicos gliscebant, tangi non expediret. Verebantur enim Principes, ne, si domestica vulnera pressius contrectarentur subcutaneum malum in publicum erumpere, magno cum ecclesiae Lutheranae detrimento.

ANNO
1529.

Ann. 1537.
In Colloq.
mens. germ.
Staphyl. in
apolog pag.
362.

Luth. con-
cilio de iu-
stitia im-
putatiua.

Eius senten-
tiam refel-
lit Osiander.

Verba do-
gmatum.

Colloq mēs.
germ. in fol.

ANNO

1537.

Lutheri
querelæ su-
per Osiandri perti-
nacia.

Lutherus verò cum conualuisset, frequen-
ter postmodum inter suos de Osiandri alio-
rumq; quorundam inobedientia, rebellionē,
atq; superbia conquestus est, & suos admo-
nuit, Osiandrum alere monstri aliquid; futu-
rum aliquādo, vbi liberiorē aurā nactus fue-
rit, vt virus animo cōceptū liberius effundat.

Lutheri
sententia
de liberta-
te Confes-
sionis.

Non multo post & in alio quodā religio-
nis capite Lutheri sententiam improbauit.
Scripterat ille pridē in visitatione Saxonica,
secretā peccatorū confessionē, quæ priuatim
fit à singulis more Catholico, in fidelium li-
bertate ponendam; nimirum vt qui vellent
ante communionē delicta sua confiterentur,
& absolutionem peterent à suo sacerdote:
Qui verò nollēt, ad hanc peccatorū cōfessio-
nem non adigerentur; quam fatebatur vti-
lem esse quidem, at non necessariam tamen.

Refutatur
ab Osiandri.

Hanc Lutheri sententiā probabant cōcio-
natores Norinbergēses cæteri: Osiander verò,
qui ministerij caput erat, vel Superintendēs,
eandē velut erroneā reijciebat. Cēsuit enim
priuatam illā peccatorū confessionē omnino
retinendam in Ecclesia, nec ad Synaxin ad-
mittendū quenquā, nisi sacerdotis ministe-
rio prius absolutū. Quæ sentētiarum discre-

Gliscit in-
ter vtrosq;
dissidium.
Osiander
monetur à
sententia
discedere,
sed frustra.

pantia dissidij fomité inter vtrosq; minis-
trauit. Lutherus vero, cum rem intelligeret, per
litteras monuit Osiandrum, vt cum collegis
rediret in gratiā, & quā animo concepisset o-
pinionē deponeret. Verū id frustra factum:
Osiander enim in sententia perstitit; cumque
discor-

discordia hæc scintillaret grauius, velut publicum aliquod incendium paritura, Senatus Norinbergensis tandem hac de re scripsit ad Lutherum, eiusq; consilium exquisiuit, quomodo controuersia hæc dirimendâ censeret. Ille licet Osiandri sententiam improbaret, tamen quia nouerat hominis ingenium, cauendū sibi putauit, ne quid definiret in hac causa vel cōsuleret, quo duræ cervicis & ingenij ferocioris homo grauius offenderetur. Itaq; datis ad Senatum litteris suauiter agendum censuit: Vtrisq; iniungendum, vt priuatam peccatorum Confessionem (auricularem vocant isti) velut vtilem populo commendēt: Ab Osiandro verò non postulandum, vt publicam absolutionē velut sufficientē probet. Cauendum autē imprimis, ne vel Osiander reliquos concionatores, vel hi vicissim illum in concionibus reprehendant. Hęc Lutherus ad Senatū Norinbergensem ceu vitabundus, ne scilicet in Osiandrum impingeret, à cuius ferocitate sibi non parum metuebat.

Porrò & Germanicam Bibliorum versionem, quam Lutherus adornauit, satis liberè carpebat, notatis etiam locis, in quibus eum inter vertendum aberrasse demonstrauit: Quam Lutherus ægrè quidem tulit; vti sermones ipsius testatur, quos inter suos de hoc negotio priuatim habuit: At publicè contumeliam istâ dissimulauit; quod Osiandrum in hebraicâ, græcâq; linguâ non infeliciter versatum sciret; cum quo nullam sibi controuersiam

ANNO
1537.
Norinbergensium
litteræ ad
Luth. de
controuersia
Confessionis.

Luth. responsio &
consilium.

Eius Biblia
ab Osiandro
sugillatur.

Luth. contumeliam
dissimulat.

ANNO 1537. Eius autoritate ferociam cohibet Osiander.

De Lutheranis eius gloriatio.

II. Bellū Germanicum.

Ann. 1548.

Osiander respuit Interim.

In Boruffiā fugit.

Theologiā docet.

Errores suos liberè in vulgus spargit.

esse voluit. Iam & Osiander Lutherum vicissim nonnihil verebatur, quem nō ignorabat impetuoso esse ingenio, atq; acerbius eos insectari, quos odio sibi prosequendos delegerat. Itaq; licet opinionem suam de essentiali Dei iustitia teneret mordicus; tamen autoritate Lutheri ceu freno quodā coercitus fuit, ne scriptis in lucem editis nouam controuersiam suscitaret. At cum Lutherum è medio sublatū intelligeret, ceu vinculo solutus dixisse fertur, mortuo Leone, vulpes & lepores (Melächthonē, & cæteros Ecclesię Lutheranę proceres) se nō magno negotio subacturū.

Secutum est deinde bellum germanicum, cuius terror cōcionatores nōnihil cohibuit, vt quæ inter ipsos erant domesticæ cōcertationes aliquandiu cōquiescerent. Postea cum Cæsar librum ederet ann. 1548. in Comitij Augustanis approbatum, quem Interim id temporis appellabant, Osiander inter eos fuit, qui Cæsaream hanc Ordinationem respuebant. Itaque Norinberga discedere coactus periculi vitandi causâ in Borussiam profugit ad ducem Albertum, cui an. 1522. Lutheranismi virus, vt suprâ diximus, inhalarat. Ab hoc Principe per quàm humaniter & benignè fuit exceptus: Et principio quidem Regiomonte, vbi non ita pridem, anno scilicet 1544. Vniuersitatem erexerat Albertus, Osiander primariam Theologię professionē consecutus est: Deinde pastor quoq; constitutus ciuitatis veteris. Tum verò opiniones

suas